CLASS : 10th (Secondary) **Code No. 108**

Series : Sec. April./2021

Roll No. | | | | | | | | | | |

संस्कृत

भाग – II

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

(Academic)

(Only for Fresh/School Candidates)

- *कृपया जाँच कर लें कि **भाग-II** के इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ **7** तथा प्रश्न **20** हैं।*
- *परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।*
- *कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व यह सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, **परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई भी दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

निर्देशः –

(i) *प्रत्येकं खण्डम् अधिकृत्य उत्तराणि एकस्मिन् स्थाने क्रमेण लेखनीयानि।*

(ii) *प्रश्नसंख्या प्रश्नपत्रानुसारम् अवश्यमेव लेखनीया।*

(iii) *श्रेष्ठाङ्कान् प्राप्तये सुवाच्यलेखोऽपेक्ष्यते।*

खण्डः 'क'

(रचनात्मकं कार्यम्)

1. अस्वस्थतायाः हेतोः दिनत्रयस्य अवकाशार्थं वरुणः प्रधानाचार्यं प्रति पत्रं लिखति। लिखिते पत्रे उचित-पदैः रिक्तस्थानानि पूरयत। $5 \times 1 = 5$

सेवायाम्

प्रधानाचार्यः महोदयः

राजकीयः उच्चविद्यालयः,

भिवानी।

(i) ....

सविनयं (ii) .... अस्ति यत् अहं गत-सायंकालतः (iii) .... अस्मि। ज्वरतापेन अहं अत्यन्तं कृशः (iv) ....। अतः भवान् दिनत्रयस्य (v) .... स्वीकृत्य माम् अनुगृह्णातु।

भवदीयः शिष्यः

वरुणः

मञ्जूषा

अवकाशम्, अस्मि, ज्वरपीडितः, निवेदनम्, माननीयाः

2. चित्रं दृष्ट्वा अधः प्रदत्तवाक्यानि पठित्वा च रिक्तस्थानानि उचितमञ्जूषापदैः पूरयत – $5 \times 1 = 5$

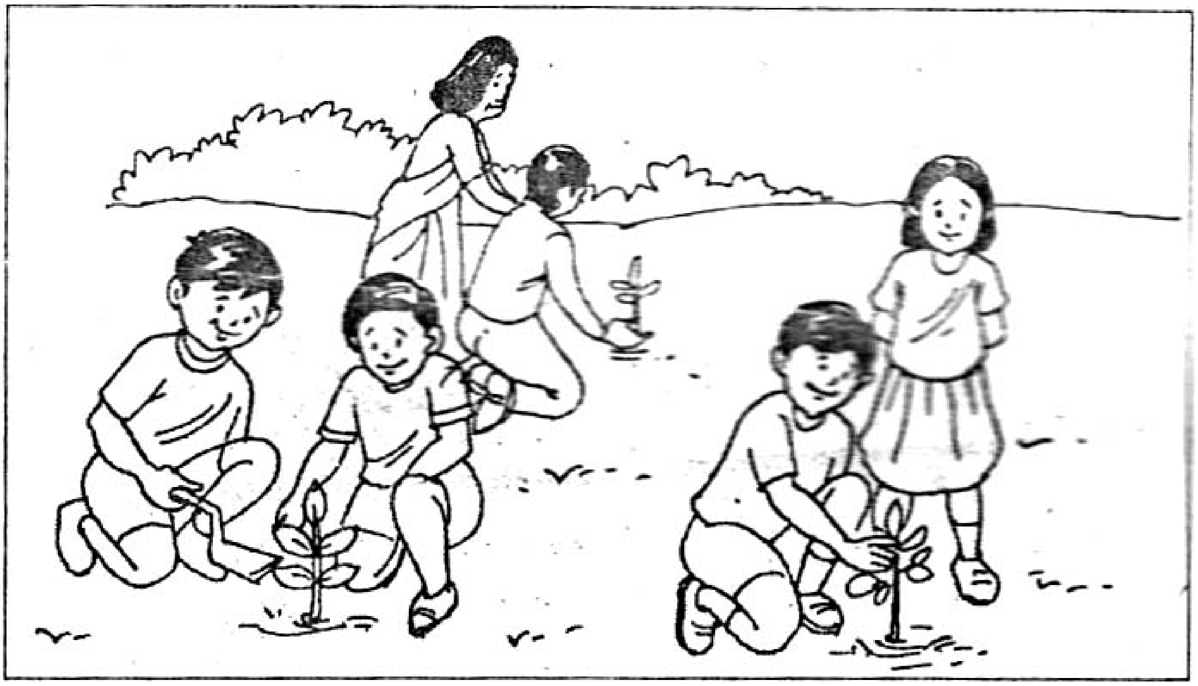

(क) अस्मिन् चित्रे .... वर्णनम् अस्ति।

(ख) .... मिलित्वा पादपारोपणम् कुर्वन्ति।

(ग) वृक्षारोपणानन्तरं अध्यापिका .... सिञ्चति।

(घ) बालकाः .... पादपान् आरोपयन्ति।

(ङ) .... वृक्षारोपणं लाभकरं भवति।

मञ्जूषा

भूमौ, जलेन, बालकाः, वनमहोत्सवस्य, पर्यावरणदृष्ट्या

खण्डः 'ख'

(पठितम् अवबोधनम्)

3. रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत – 3 × 1 = 3

(क) बुद्धिमती चपेटया पुत्रौ प्रहृतवती।

(ख) व्याघ्रं दृष्ट्वा धूर्तः शृगालः अवदत्।

(ग) त्वं मानुषात् बिभेषि।

4. प्रदत्तगद्यांशं पठित्वा प्रश्नोत्तराणि संस्कृतेन लिखत – 2 × 1 = 2

अग्रिमे दिने स आरक्षी चौर्याभियोगे तं न्यायालयं नीतवान्। सर्वं वृत्तमवगत्य सः तं निर्दोषम् अमन्यत आरक्षिणं च दोषभाजनम्। किन्तु प्रमाणाभावात् सः निर्णेतुं नाशक्नोत्।

प्रश्नाः –

(क) आरक्षी तं किमर्थं न्यायालयं नीतवान् ?

(ख) कस्याभावात् सः निर्णेतुं नाशक्नोत् ?

5. प्रदत्तश्लोकं पठित्वा प्रश्नोत्तराणि संस्कृतेन लिखत – $2 \times 1 = 2$

दुष्कराण्यपि कर्माणि मतिवैभवशालिनः।

नीतिं युक्तिं समालम्ब्य लीलयैव प्रकुर्वते।।

प्रश्नाः –

(क) दुष्कराणि कर्माणि के प्रकुर्वते ?

(ख) 'दुष्कराण्यपि' इति पदस्य सन्धिच्छेदं कुरुत।

खण्डः 'ग'

(अनुप्रयुक्तम् व्याकरणम्)

6. यथानिर्दिष्टशब्दरूपाणि लिखत – $3 \times 1 = 3$

(क) देव - तृतीयाविभक्ति - एकवचने =

(ख) कवि - चतुर्थीविभक्ति - एकवचने =

(ग) नदी - प्रथमाविभक्ति - बहुवचने =

7. यथानिर्दिष्टधातुरूपाणि लिखत - $3 \times 1 = 3$

(क) कृ - लट्लकार् - प्रथमपुरुष - एकवचने =

(ख) पठ् - लृट्लकार - मध्यमपुरुष - एकवचने =

(ग) हस् - लट्लकार - प्रथमपुरुष - बहुवचने =

8. प्रदत्त-उपपदविभक्तिवाक्येषु उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत - $3 \times 1 = 3$

(क) .... निकषामृतशरीरं वर्तते। (राजमार्गं/राजमार्गेण)

(ख) छात्रः .... प्रतिगच्छति। (विद्यालयं/विद्यालयात्)

(ग) .... बहिः वनम् अस्ति। (ग्रामं/ग्रामात्)

9. प्रदत्तवाक्येषु रिक्तस्थानपूर्तिम् अव्ययपदैः कुरुत – $3 \times 1 = 3$

(क) .... जीवनं दुर्वहम् अस्ति। (अत्र/तत्र)

(ख) भूकम्पितसमये .... गमनमेव उचितं भवति। (बीहः/दूरम्)

(ग) इदानीं वायुमण्डलं .... दूषितमस्ति (एव/भृशं)

खण्डः 'घ'

(बहुविकल्पीयप्रश्नाः)

प्रदत्तचतुर्षु उत्तरेषु शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत – $11 \times 1 = 11$

10. 'प्रकृतिरेव' इत्यत्र कः सन्धिः वर्तते ?

(i) प्रकृतिः + एव (ii) प्रकृति + रेव

(iii) प्रकृतिरे + व (iv) प्रकृतिः + देव

11. 'कज्जलमलिनम्' अत्र कः समासः ?

(i) बहुव्रीहिः (ii) कर्मधारयः

(iii) द्वन्द्वः (iv) द्विगुः

12. 'समीरचालिता' अत्र समासविग्रह किं भवति ?

(i) समीरेण चालिता (ii) समीराय चालिता

(iii) समीरात् चालिता (iv) समीरेषु चालिता

13. 'दुर्दान्तैः दशनैः' अत्र विशेष्यपदमस्ति ?

(i) दुर्दान्तैः (ii) दशनैः

(iii) दान्तैः (iv) दुरैः

14. 'पाषाणी सभ्यता' अत्र विशेषणपदमस्ति ?

(i) पाषाणी (ii) सभ्यः

(iii) ता (iv) सभ्यता

15. 'स्थितः' अत्र कः प्रत्ययः ?

(i) क्त (ii) क्तवतु

(iii) तः (iv) स्थि

16. 'कृत्वा' अत्र कः प्रत्ययः ?

(i) अनीयर् (ii) क्त

(iii) क्त्वा (iv) तल्

17. 'संपत्तौ' अस्य विलोमपदम् वर्तते ?

(i) विरतौ (ii) विगतौ

(iii) विसतौ (iv) विपत्तौ

18. 'पाषाणम्' अत्र समानार्थकपदम् अस्ति ?

(i) आम्रम् (ii) वनम्

(iii) प्रस्तरम् (iv) तनुः

19. 'सप्तवादनम्' कः समयो भवति ?

(i) सात बजा है (ii) आठ बजा है

(iii) नव बजा है (iv) छः बजा है

20. '3 : 30' संस्कृतभाषायां किं भवति ?

(i) सार्धपञ्चवादनम् (ii) सार्धषड्वादनम्

(iii) सार्धत्रिवादनम् (iv) सार्धदशवादनम्